Çin'in "Bir Kuşak-Bir Yol" Projesinin Ekonomik ve Jeopolitik Sonuçları Üzerine Düşünceler

Considerations on the Economic and Geopolitical Consequences of China's "One Belt-One Road" Project

Prof. Dr. Ersan Bocutoğlu (Avrasya University, Turkey)

Abstract

The aims of this paper are to introduce the One Belt-One Road project, to investigate whether it is an economic or geopolitical initiative and finally to try to predict the consequences of the project with respect to the local, regional and global powers in the short, medium and long run. The method of this paper is a verbal, descriptive one with the theoretical support by German Historical School. Since the initiative is too fresh, it is tried to reach fresh documents on inter-net to form the full literature. To sum up, the One Belt-One Road project that is introduced as an economic project by China, connecting her with Europe via a mix of land and maritime roads network makes some countries happy while making the rest worried due to its financial size and geographical extent. The project that is possible to be seen as an economic initiative in the short run has the potential to turn into a project with serious geopolitical considerations for local, regional and global powers in the medium and long run.

1 Giriş

2. Dünya Savaşından beri kazandığı olağanüstü ekonomik güç ile Çin; savaş sonrası dönemdeki status quo'da köklü değişiklikler yapma potansiyeline sahip olan "Bir Kuşak-Bir Yol" projesini 2013 yılı itibariyle başlatmış bulunuyor. Bir Kuşak-Bir Yol Projesinin Bir Kuşak ayağı, Çin'den Avrupa'ya ulaşan tarihi ipek yolunun canlandırılmasını; Bir Yol ayağı ise Çin'den başlayan Sarı Deniz, Hint Okyanusu, Kızıl Deniz, Süveyş Kanalı ve Akdeniz'i kat ederek Yunanistan'ın Pire ve İtalya'nın Venedik Limanlarından Avrupa'ya ulaşan bir deniz yolu ağının kurulmasını hedef almaktadır. Asya Altyapı Yatırım Bankası da projeyi finanse edecek finansal kurum olarak tasarlanmıştır. Bu bildirinin amacı, Bir Kuşak-Bir Yol projesini tanıtmak, projenin ekonomik ve jeopolitik yönlerinden hangisinin ağır bastığını araştırmak ve projenin mahalli, bölgesel ve küresel güçler bakımından doğuracağı kısa, orta ve uzun vadeli sonuçları tahmin etmeye çalışmaktır. Çalışmanın yöntemi, sözel-tasvirî karakterli olup, Alman Tarihçi Okulunun teorik arka planından ve Wallerstein'in World System Theory'sinden destek almaktadır. Proje oldukça yeni olduğu için, kapsamlı bir literatür oluşturmak amacıyla, yeni verilerin toplanmasında internetten yararlanılmıştır. Bildirinin birinci bölümünde Bir Kuşak-Bir Yol Projesi ana hatlarıyla tanıtılmakta, ikinci bölümünden projenin Çin açısından beklentileri ve tehditleri ortaya konmakta, üçüncü bölümde projenin diğer ülkeler, Türkiye ve Türki Cumhuriyetler bakımından değerlendirmesi yapılmakta ve nihayet elde edilen sonuçlar sonuç bölümünde sunulmaktadır. Özetlemek gerekirse, Çin tarafından, Çin'i bir kara ve deniz yolu ağları sistemiyle Avrupa'ya bağlamayı hedef alan ekonomik ağırlıklı bir proje olarak sunulan Bir Kuşak-Bir Yol projesi, bazı ülkeleri memnun ederken geri kalanları projenin mali ve coğrafi büyüklüğü nedeniyle endişelendirmektedir. Kısa dönemde ekonomik bir girişim olarak görülmesi mümkün olan bu proje, orta ve uzun dönemde, mahalli, bölgesel ve küresel güçler bakımından son derece ciddi jeopolitik sonuçlar doğurma potansiyeli taşımaktadır.

2 Bir Kuşak-Bir Yol Projesi Nedir?

Bir Kuşak-Bir Yol Projesinin (bundan böyle KY) coğrafi sınırları kesin olarak tanımlanmamış olmamakla birlikte (Cameron,2017), bunun bir mahalli, bölgelerarası, ülkelerarası hatta kıtalararası altyapı, ticaret ve finans projesi olduğu söylenebilir. 2013 yılında Çin tarafından başlatılan KY, Çin'i dünyaya bağlayacak karayolu, demiryolu, petrol boru hatları, enerji nakil hatları şebekesi, liman ve diğer altyapı projelerinden oluşmaktadır. KY iki kısımdan meydana gelmektedir: Birinci kısım KY'nin "Bir Kuşak" kısmı olup, karasal tabana oturan "İpek Yolu Ekonomik Kemeridir". Bu kemer Çin'i Orta Asya, Doğu ve Orta Avrupa'ya bağlayacaktır. İkinci kısım ise "21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu" kısmı olup deniz tabanına oturmaktadır. Çin'i, Güneydoğu Asya, Afrika, Orta Asya ve Avrupa'ya bağlamaktadır. KY projesinde 6 kara ekonomik koridoru ve 1 denizyolu koridoru önerilmektedir. Kara ekonomik koridorları, a) Yeni Avrasya Kara Köprüsü ile Batı Çin'i Doğu Rusya'ya, b) Çin-Moğol-Rusya Koridoru ile Kuzey Çin'i Moğolistan üzerinden Doğu Rusya'ya, c) Çin-Orta Asya-Batı Asya Koridoru ile Batı Çin'i Batı Asya üzerinden Türkiye'ye, d) Çin-Hindistan Yarımadası Koridoru ile Güney Çin'i Hindistan'ın Singapur'a, e) Çin-Pakistan Koridoru ile Güneydoğu Çin'i Pakistan'a ve Pakistan'dan geçerek Hint Okyanusu'na, f) Bengaldeş-Çin-Hindistan-Myanmar Koridoru ile Güney Çin'i Bengaldeş ve Myanmar üzerinden Hindistan'a bağlarken; deniz ekonomik koridoru Çin kıyılarını/limanlarını, Singapur-Malezya-Hint Okyanusu-Kızıl Deniz-Süveyş Kanalı- Akdeniz yoluyla Afrika ve Avrupa'ya, bağlamaktadır. 1877 yılında "İpek yolu" terimini geliştiren

Ferdinand von Richthofen'in haritası ile KY'nin kara ve deniz güzergahları sırasıyla Harita 1 ve 2'de verilmektedir.

Harita 1. Ferdinand von Richthofen'in İpek Yolu Haritası (www.silkroutes.net)

Harita 2. "Bir Kuşak-Bir Yol" Güzergahları (Huang, 2017)

KY, 60'tan fazla ülkeyi kapsayan 1 Trilyon Dolarlık bir proje olup çeşitli altyapı yatırımlarıyla Çin'i şimdilik üç kıtaya bağlama hedefi taşımaktadır. Projenin finansmanında ana rol Asya Altyapı Yatırım Bankasına aittir (Choudhury (M), 2017).

Çin Devlet başkanı Xi Ping proje ile ilgili olarak her ne kadar "umudumuz, uyumlu ortak hedefleri olan bir büyük aile yaratmaktır" diyor da, projenin sınırları ve şeffaflığı konusunda şüphelerin bulunduğu da bir hakikattir (Pant, 2017).

3 Çin Açısından Beklentiler ve Tehditler

3.1 Beklentiler

KY Çin'in, yüzyüze geldiği birbiri ile bağımlı/interdependent bir dizi soruna karşı geliştirdiği sofistike bir çözümdür. 1978 yılından beri Çin, kıyı bölgelerinin bir ihracat üssü olması için geniş kapsamlı iktisadi reformlar yapmış, hatta bu uğurda komünizmden bile vazgeçmiştir. Amacı batı ülkelerinin çokuluslu şirketlerinin Çin'de üslenmesini teşvik etmek ve Çin'i dünyanın üretim merkezi yapmaktır. Çin bu amacını gerçekleştirebilmek için,

- Kamu İktisadi Teşebbüsleri eliyle gerekli altyapı sistemini kurdu.
- Kamu baskısı ile ücretleri düşük tuttu.
- Yatırım maliyetlerini azaltmak için, çevre koruma tedbirlerini göz ardı etti.
- Çok uluslu şirketlere uygulanan vergi oranlarını düşürdü.

Özetlemek gerekirse Çin mucizesi, çok uluslu şirketlerin off-shore yatırımlarını kendine çekmek için devlet eliyle alınan, ideolojik yönden tartışmalı bu tedbirlere dayanmaktadır.

2007 yılında ortaya çıkan küresel kriz nedeniyle Çin mallarına olan küresel talebin düşmesi ile birlikte Çin ekonomisi durakladı. Durgunluğu ortadan kaldırmak için, Beijing bankaları kredi faizlerini düşürdü ve Çin kamu iktisadi teşebbüsleri yeni iş imkanları aramak amacıyla off-shore yöneldiler ve büyük altyapı projelerine giriştiler. Çin bakımından iktisadi büyümeyi sürdürmenin maliyeti artmakta ve sermaye birikimi sürecini sürdürmek ve Çin mallarına olan talebi arttırmak için birşeyler yapmak gerekmektedir. KY, bütün bu karmaşık sorunlar demeti için geliştirilmiş bir çözümdür. Büyük ölçekli entegre altyapı yatırımlarına odaklanmak suretiyle Çin, a) atıl kalan aşırı sermaye birikimi, b) inşaat ve ağır imalat sanayiindeki kronik aşırı kapasite sorununa çözüm üretmiş oldu. Bu projenin; projeye katılan ülkelerin ekonomilerini canlandırarak Çin ihracat ürünlerine talep yaratması ve altyapı projelerinin mal, hizmet ve işgücünün dolaşımını kolaylaştırması beklenmektedir. Süreçten bütün taraflar kazançlı çıkması da beklentiler arasındadır (Lee, 2017).

Çin'in KY projesinden beklentileri şöyle özetlenebilir (Choudhury (M), 2017):

- Çin KY projesiyle küresel ölçekte ekonomik etkinliğini arttırmak ve uluslararası prestijini yükseltmeyi amaç edinmektedir. Bu yolla Çin'in bölgesel ve küresel etkisi artacaktır.
- 2007 Küresel Finansal Krizini takiben ortaya çıkan küresel durgunlukla birlikte, Çin'in GSYİH'sı azalma eğilimine girmiştir. Çin KY yolu ile yeni pazarlara ulaşmak, potansiyel ticaret alanlarını aktifleştirmek ve bu yolla GSYİH'sını arttırmayı hedeflemektedir.
- Çin modeli iktisadi büyüme, yatırım çeşitli bir büyüme olduğundan, küresel durgunlukla birlikte Çin'in çelik, çimento ve alüminyum gibi altyapı ile ilişkili endüstrilerinde aşırı üretim kapasitesi fazlası oluşmuştur. KY projesi bu kapasitenin eritilmesine hizmet edecektir.
- KY ile birlikte projeye katılan ülkelerde Çin Yuanının kullanılması yaygınlaşacak ve Yuan, uluslararası rezerv para statüsüne kavuşacak ve küresel ekonomide Yuanın rolü güçlenecektir.
- Çin'in coğrafi bölgeleri arasında iktisadi büyüme dengesiz olup, bölgelerarası ekonomik eşitsizlikler fazladır. Çin, Doğu ve Güneydoğu Çin'i ihmal etmiştir. Bu bölgeler KY ile gelişip dünyaya daha kolay entegre olma imkanı kazanacaktır.

3.2 Tehditler

Çin'in KY projesinde yüzyüze geldiği tehditler şöyle özetlenebilir (Choudhury (M), 2017):

- KY projesinde yer alan ülkelerden bazıları öylesine düşük kredi derecelerine sahiptir ki, kendilerine açılan kredileri geri ödeme ihtimalleri düşüktür. Bu durum Çin'i finansal olarak etkileyebilir.
- Projede yer alan Orta Doğu ülkeleri istikrarsızdır ve bu durum KY girişimi için risk oluşturmaktadır.
- Projede yer alan fakir ülkeler, Çin tarafından sömürüldükleri algısına kapıldıklarında, bu algının Çin aleyhine politik sonuçları olabilir. Bu tür siyasi gerilemeler, şu anda Sri Lanka, Myanmar ve Afrika kredilerinin geri ödeme tarihleri geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Çin tarafından bu ülkelere yapılan yatırımlar kafi seviyede kar sağlamamaktadır. Büyük borç yükü altındaki fakir ülkelerde bu durum yaygınlaşabilir.

4 Bir Kuşak-Bir Yol Projesinin Taraftarları, Karşıtları ve Çekimserleri

4.1 Bir Kuşak-Bir Yol Projesinin Taraftarları: Çin, İran, Pakistan

Projeyi destekleyen 60'ın üzerinde ülke olmasına rağmen, esas itibarıyla KY projesinin en önemli taraftarlarının Çin, İran ve Pakistan olduğu söylenebilir. Projede yer alan diğer ülkelerin kafalarının karışık olduğu, dışında durmaktansa içinde bulunmanın yararlı ve bekle-gör politikası izlemenin zaman kazandırıcı olduğunu düşündükleri ifade edilebilir.

4.2 Bir kuşak-Bir Yol Projesinin Karşıtları: Hindistan, Japonya, ABD

Hindistan aşağıdaki gerekçelerle KY projesini boykot etmiş bulunmaktadır (Choudhury (M), 2017), Choudhury (D.R),2017):

- Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC), Hindistan'ın Pakistan tarafından işgal edilmiş Keşmir Bölgesinden geçmektedir. Bu durum Hindistan'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne meydan okumaktadır.
- Hindistan Hint Okyanusunda hakimiyet sahibidir. Bu nedenle Hint Okyanusu'nda yapılan KY kaynaklı Çin yatırımlarından rahatsızdır.
- KY projesi şeffaf bir girişim değildir. Gerçek amaçları, nerede başlayacağı ve nerede duracağı belli değildir.
- KY projesi Hindistan'ı kuşatmayı amaçlamaktadır. Hindistan, Bhutan dışındaki komşu ülkeler tarafından izole edilecektir. Bu nedenle Hindistan, bu izolasyonu ve kuşatmayı kırmak için diğer ülkelerle bağlar kurmalı ve altyapı harcamalarını arttırmalıdır.

Orta ve uzun dönemde jeopolitik bir konuma evrilme ihtimali bulunan KY projesinin, son tahlilde Japonya'yı ekonomik ve jeopolitik açıdan güç durumda sokacağını düşünen Japonya da Hindistan ile ortak hareket etmekte ve projeye karşı durmaktadır.

KY projesini yakından izleyen ABD'nin Hindistan-Japonya karşı girişimine destek vermesi ve bu tutumuyla da KY karşıtları arasında yer alması beklenir.

4.3 Bir Kuşak Bir Yol Projesinin Çekimserleri: Rusya, AB

Rusya her ne kadar KY projesinin temel ortaklarından biri olarak öne çıkmakta ise de, projenin uzun dönemli jeopolitik sonuçlarından çekinmektedir. Üretim çeşitliliği kısıtlı ekonomisi, geniş toprakları, sınırsız petrol, doğal gaz, mineral ve diğer hammadde kaynakları ve gerileme eğilimindeki nüfusu ile Rusya, uzun vadede Çin hegemonyasının hedefi olma ihtimalini dikkate alarak, projede hem yer almakta hem de projenin Rusya'yı tehdit etmesini engelleyecek tedbirleri de geliştirmektedir (Wilson, 2017). Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Rusya bakımından 1990'ların ilk çeyreğinde benzer bir konjonktür doğurmuştu. Kendi hinterlandına tehdit oluşturacağı aşikar olan bu Transatlantik projesinin içinde yer alan Rusya, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kurumsal kapasitesini geliştirmesini engellemiş ve teşkilatı Rusya için bir tehdit unsuru olmaktan çıkarmıştı (Bocutoğlu, 2016). Rusya'nın KY projesinde de benzer bir tutum izlemesi galip ihtimaldir. Böylece "içinde bulun, kontrol et, gereğinde engelle" tutumu Rusya'nın genel stratejisini özetleyebilir.

AB Çin ile "AB-Çin İşbirliği İçin 2020 Strateji Gündemi" belgesi imzalanmış olsa da, Çin tarafından sübvans edilen ticaretin AB ülkeleri aleyhine haksız rekabete yol açacağı endişesi henüz giderilebilmiş değildir. Bununla birlikte AB, KY projesinin doğuracağı fırsatları değerlendirmeyi dikkate almaktadır (Baumgartner, 2017). AB'nin KY projesinin jeopolitik yönünü dikkate almaması düşünülemez (European Parliament, 2016). AB'nin KY projesine, Avrasya Ekonomik Birliği'ni kapsayacak şekilde yaklaşması da önerilmektedir (Bond, 2017). AB'nin en zayıf yönlerinden ikisinin, bir ortak askeri güce sahip olmaması ve ortak bir dış politikasının bulunmaması olduğu genel kabul görmüş bulunmaktadır. Bu nedenle AB'nin KY konusunda imzaladığı Strateji Gündemi'ne rağmen ortak bir tutumunun bulunmadığı, her bir birlik üyesi ülkenin KY alanında bireysel girişimlerde bulunduğu söylenebilir. İngiltere; Brexit sonrası AB *acis communautaire* kaygılarından kurtulduğu için, KY ile bireysel ilişkiler geliştirmeyi, Çin'de imal edilen ve KY projesi ile İngiltere'ye kolayca ulaşan ucuz ürünlere teknolojik ilaveler yaparak dünya pazarlarından pay almayı planlamaktadır. Almanya KY projesi ile dirsek temasında bulunmakta ancak Hindistan'ın KY karşıtı politikasını açıkça desteklemektedir (Baghci, 2017). Fransa ve İtalya'nın KY karşıtı tutumları da bireysel ve fırsatçı karakterdedir. Projeye açık destek vermek yerine projeden doğacak fırsatları değerlendirmek AB üyesi ülkelerin ortak tutumu gibi görülmektedir.

5 Bir Kuşak-Bir Yol Projesi ve Türkiye

Türkiye KY projesini finanse edecek olan Asya Altyapı Yatırım Bankasına kurucu ortak olmuş (Sputnik News, 2016), Çin'deki KY Zirvesine katılmış olup KY projesi ile yakından ilgilenmektedir (Koru, Kaymaz, 2016). Son on yıldır Türkiye'nin batı ittifaklarına olan güvenini kaybetmesi, onu batı dünyasını dengelemede Rusya ve Çin'in desteğini aramaya itmiştir. Türkiye Asya kıtasında ortaya çıkan bu yeni ekonomik güç merkezine, KY projesi ile İran'ın dışında güvenilir bir hat üzerinden (Çin-Orta Asya-Hazar Denizi-Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye) ulaşma imkanına kavuşması, Türkiye'yi Türki Cumhuriyetler üzerinden Çin'e bağlayacaktır. Ancak KY projesi ile Çin'in Türki Cumhuriyetler üzerinde artan ekonomik, jeopolitik ve nüfus etkisini dengelemek için Türkiye'nin Rusya ile yakın işbirliğine ihtiyacı bulunduğu açıktır. Rusya'yı KY konusunda tedirgin eden konulardan biri ve belki de en önemlisi budur. Türkiye-Çin ilişkilerinin gelişiminde Uygur Otonom Bölgesi faktörünün oynayacağı rolün önemi bir kenara not edilmelidir.

6 Bir Kuşak-Bir Yol Projesi ve Türki Cumhuriyetler

Türki Cumhuriyetler, coğrafi olarak, KY projesinin birinci çemberinde yer almaktadır. Çin'in ekonomik bir güç olarak artan nüfuzunun küresel olarak hissedileceği açık olmakla birlikte, projenin başarılı olması veya başarısızlığa uğraması durumunda en fazla sıkıntıyı ilk çemberde yer alan Türki Cumhuriyetler çekecektir. Orta ve uzun dönemde Çin ekonomik nüfuzunun artması, malların, paranın ve işgücünün serbest dolaşımı Türki Cumhuriyetlerin nüfus dengesini bozma potansiyeli taşımaktadır. Rusya ile Çin arasında bir tampon bölge

konumundaki Türki Cumhuriyetlerin istikrarı, sadece bu cumhuriyetler için değil, fakat aynı zamanda Rusya'nın güvenliği için de önemli olduğundan, Türki Cumhuriyetlerin nüfus dengesinin ve Çin ile olan hudutlarının korunması sadece Türki Cumhuriyetlere bırakılacak bir mesele değildir. Bu konuda Rusya, Türkiye ve Türki Cumhuriyetlerin yakın işbirliğine ihtiyaç bulunduğu husus dikkate alınmalıdır.

7 Sonuçlar

KY projesi ile ilgili olarak yapılan genel değerlendirmeden elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- KY, büyüme ve kalkınma ekonomisinin dikkate alması gereken yeni bir ekonomik işbirliği modelini gündeme taşımıştır: Kıtalararası Ekonomik İşbirliği. Bu yeni model; sınırötesi ve bölgelerarası ekonomik işbirliği modellerine ilave edilmelidir.
- KY, tek bir ülkenin önderliği, planlaması ve finansmanı ile geliştirilen ve “Çin’in tarihi ve kültürel mirası” temelinde kurgulanan kıtalararası bir altyapı, ticaret ve finans projesidir. Bağlantılılık (connectivity) hedefi, şimdilik üç kıtayı, yani Asya, Afrika ve Avrupa’yı kapsamaktadır.
- Kısa Dönemde*, projeye katılacak ortak ülkelere belirli bir üretim-istihdam çarpanına göre GSYİH ve istihdam artışı sağlayacağı açıktır. Kısa dönemde KY, kesinlikle ekonomik ağırlıklı bir projedir.
- Orta Dönemde*, projeye katılan ekonomisi zayıf ortak ülkelerde, Çin’den alınan kredilerin zamanında geri ödenememesi nedeniyle, Çin’e doğru borçla takas edilen bir varlık (hisse senedi) transferinin ortaya çıkması beklenmelidir. Ekonomisi zayıf ortak ülkelerde, kısa dönemde GSYİH ve istihdam artışı sağlayacak olan üretim-istihdam çarpanının, orta dönemde Çin’den işçi getirilmesi ve artan yurtiçi talebin Çin mallarına yönelmesi ile üretim-istihdam çarpanının Çin ekonomisine pozitif katkı sağlaması kuvvetli ihtimaldir. Yine orta dönemde, KY projesinde yer alan kara ve deniz yolu güzergahlarının ve limanlarının, Çin donanmasının desteği ile korunması ve kontrol edilmesi, bir başka ifade ile Çin’in kıtalararası altyapı yatırımlarının, ticaretinin ve finansının ardından Çin askeri desteğini getirmesi ile birlikte, KY projesinin artık saf bir ekonomik işbirliği projesi statüsünden çıkıp, karma ekonomik ve jeopolitik hedefleri olan bir projeye doğru evrilmesine yol açacaktır.
- Uzun Dönemde*, ekonomisi zayıf proje ortaklarının Çin’in ekonomik, nüfussal ve askeri hegemonyası altına düşmesi, bugünden dikkate alınması gereken kuvvetli bir ihtimaldir. Bu durumda küresel güçler ile Çin arasında çıkar çatışması çıkması kaçınılmaz olacaktır. Kısa vadede, kıtalararası altyapı yatırımları, ticaret ve finans ayaklı bir ekonomik işbirliği projesi olan KY’nin, orta dönemde sulanarak ekonomik karakterini kaybetmesi ve uzun dönemde jeopolitik bir projeye dönüşmesi kaçınılmazdır.
- KY’nin orta ve uzun dönemde jeopolitik bir projeye dönüşme ihtimalini dikkate alan küresel güçler ki esas itibarıyla G-7 olarak nitelenmektedir, yanlarına Hindistan’ı da almak suretiyle Çin’i dengelemek için tedbirler, yeni ekonomik ve jeopolitik yapılanmalar geliştireceklerdir. Nitekim şimdiden Hindistan ile Japonya; Hint Okyanusunda yeni bir ekonomik yapılanmada işbirliğine girmiş bulunmaktadır. Bu ikiliye ABD desteğinin eklenmesi kaçınılmazdır.
- Çin, İran ve Pakistan KY projesinin taraftarları arasında yer almaktadır. Bu ülkeler KY projesinden kısa dönemde ekonomik, orta ve uzun dönemde jeopolitik çıkarlar elde edeceklerinden emindirler.
- Hindistan, Japonya ve ABD KY projesinin karşıtları arasında yer almaktadır. Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru’nun tartışmalı topraklardan geçmesi ve Hindistan’ın Çin tarafından kuşatılma tehdidi algısı Hindistan’ı Projeye karşı bir konuma getirmiş, Hindistan, bu konuda Japonya’nın açık ve ABD’nin zımni desteğini almıştır.
- AB ve projenin içinde yer almasına rağmen Rusya KY projesinin çekimserleri arasında yer almaktadır. Üretim çeşitliliği kısıtlı ekonomisi, geniş toprakları, sınırsız petrol, doğal gaz, mineral ve diğer hammadde kaynakları ve gerileme eğilimindeki nüfusu ile Rusya, uzun vadede Çin hegemonyasının hedefi olma ihtimalini dikkate alarak, projede hem yer almakta hem de projenin Rusya’yı tehdit etmesini engelleyecek tedbirleri de geliştirmektedir. AB ülkeleri KY projesinde topluluk olarak değil bireysel olarak yer almaya ve ortaya çıkan fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadır. İngiltere; Brexit sonrası AB *acquis communautaire* kaygılarından kurtulduğu için, KY ile bireysel ilişkiler geliştirmeyi, Çin’de imal edilen ve KY projesi ile İngiltere’ye kolayca ulaşan ucuz ürünlere teknolojik ilaveler yaparak dünya pazarlarından pay almayı planlamaktadır. Almanya, KY projesi ile dirsek temasında bulunmakta ancak Hindistan’ın KY karşıtı politikasını açıkça desteklemektedir. Fransa ve İtalya’nın KY karşısındaki tutumları da bireysel ve fırsatçı karakterdedir. Projeye açık destek vermek yerine projeden doğacak fırsatları değerlendirmek AB üyesi ülkelerin ortak tutumu gibi görülmektedir.
- Türkiye KY Projesini finanse edecek olan Asya Altyapı Yatırım Bankasına kurucu ortak olmuş, Çin’deki KY Zirvesine katılmış olup KY Projesi ile yakından ilgilenmektedir. Son on yıldır Türkiye’nin batı ittifaklarına olan güvenini kaybetmesi, onu batı dünyasını dengelemede Rusya ve Çin’in desteğini aramaya itmiştir. Türkiye Asya kıtasında ortaya çıkan bu yeni ekonomik güç merkezine, KY projesi ile İran’ın dışında güvenilir bir hat üzerinden (Çin-Orta Asya-Hazar Denizi-Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye) ulaşma imkânına

kavuşması, Türkiye'yi Türki Cumhuriyetler üzerinden Çin'e bağlayacaktır. Ancak KY projesi ile Çin'in Türki Cumhuriyetler üzerinde artan ekonomik, jeopolitik ve nüfus etkisini dengelemek için Türkiye'nin Rusya ile yakın işbirliğine ihtiyacı bulunduğu açıktır. Rusya'yı KY konusunda tedirgin eden konulardan biri ve belki de en önemlisi budur. Türkiye-Çin ilişkilerinin gelişiminde Uygur Otonom bölgesi faktörünün oynayacağı rolün önemi bir kenara not edilmelidir.

- k. Türki Cumhuriyetler, coğrafi olarak, KY Projesinin birinci çemberinde yer almaktadır. Çin'in ekonomik bir güç olarak artan nüfuzunun küresel olarak hissedileceği açık olmakla birlikte, projenin başarılı olması veya başarısızlığa uğraması durumunda en fazla sıkıntıyı ilk çemberde yer alan Türki Cumhuriyetler çekecektir. Orta ve uzun dönemde Çin ekonomik nüfuzunun artması, malların, paranın ve işgücünün serbest dolaşımı Türki Cumhuriyetlerin nüfus dengesini bozma potansiyeli taşımaktadır. Rusya ile Çin arasında bir tampon bölge konumundaki Türki Cumhuriyetlerin istikrarı, sadece bu cumhuriyetler için değil, fakat aynı zamanda Rusya'nın güvenliği için de önemli olduğundan, Türki Cumhuriyetlerin nüfus dengesinin ve Çin ile olan hudutlarının korunması sadece Türki Cumhuriyetlere bırakılacak bir mesele değildir. Bu konuda Rusya, Türkiye ve Türki Cumhuriyetlerin yakın işbirliğine ihtiyaç bulunduğu husus dikkate alınmalıdır.
1. *Özetle KY Projesi kısa dönemde ekonomik yönü ağır basan bir projedir ve küresel olarak doğuracağı ekonomik kazanımlar aşîkârdır. Ancak orta ve uzun dönemde jeopolitik yöne evrileceği muhakkak olan bu projede yer alma kararı verilirken, Çin'in uzun vadeli hesaplarını öngörmek önemlidir.*

Kaynakça

- Bagchi, I., (2017), "Germany Supports India's OBOR Stand", 24 May 2017, economictimes.indiatimes.com
- Baumgartner, P., (2017), "China's Massive 'One Road' Project Largely Bypasses Russia, but Moscow Still on Board", Radio Free Europe, (26 June 2017), www.rferl.org/a/russia-...
- Bocutoğlu, E., (2016), "An Economic Cooperation Model Among Transcontinental States in the Black Sea Basin: A Proposal", Blue Black Sea International Congress, Marmara University and Wise Man Center for Strategic Studies, 12-13 December 2016, İstanbul.
- Bond, I., (2017), "The EU, the Eurasian Economic Union and One Belt, One Road: Can They Work Together?", (16 March 2017), www.cer.eu
- Cameron, D., (2017), "Can OBOR Bring Together the EU and China Closer?", eu-asia centre, (17 April 2017), www.eu-asiacentre.eu/pub_details.php?id=209
- Choudhury, D.R., (2017), "India Japan Come Up with AAGC to Counter Chinas's OBOR", the Economic Times, (26 May 2017), economictimes.indiatimes.com/news/
- Choudhury, M., (2017), "What is One Belt One Road China?", quora, (9 June 2017), www.quora.com/What-is-One-belt-one-road-china
- European Parliament, (2016), "One Belt, One Road (OBOR): China's Regional Integration Initiative", (June 2016), www.europarl.europa.eu/...
- Hsu, S., (2017), "Trump's Support for China's One Belt, One Road Initiative is Bad for U.S., Good for World", (18 May, 2017), www.forbes.com
- Huang, Z., (2017), "Your Guide to Understanding OBOR, China's New Silk Road Plan, (15 May 2017), www.qz.com
- Koru, S., Kaymaz, T., (2016), "Turkey: Perspectives on Eurasian Integration", (8 June 2016), European Council on Foreign Relations, www.ecfr.eu
- Lee, A., (2017), "A Brilliant Project: One Belt, One Road", CLSA, www.clsa.com/special/onebeltoneroad
- Pant, V. H., (2017), "Unless China Changes Tack, India Won't Be the Only Country Opposing One Belt, One Road", QuartzIndia, (23 June 2017), www.gz.com/1012929/unless-...
- Sputnik News, (2016), "Erdogan Approves Turkey's Founding Membership of AIIB", (12 January 2016), sputniknews.com
- Var, V., (2017), "Cambodia, Sri Lanka and the China Debt Trap", EastAsiaForum, (27 March 2017), www.eastasiaforum.org/27/03/2017/cambodia/...
- Wilson, J.L., (2017), "As China Rises, Russia Tries to Make the Best of a Tough Situation", (19 May 2017), www.russianmatters.org